

Toni Alcàsser: frenar el temps.

Màrius Domingo, crític d'art.

Fa algunes setmanes vam poder llegir un article en *Applied Physics Letters* que era una delícia. Un grup de científics ha aconseguit controlar la velocitat de la llum, perfeccionant un mètode basat en el l'efecte Brillouin (la intercepció de la llum amb ones acústiques), estudiat inicialment pel físic francès Lleó Brillouin l'any 1920, i que gairebé no va trobar aplicacions fins l'aparició del làser i la fibra òptica. Frenar una cosa tan ràpida i fugissera com la llum em sembla una bona idea, perquè llavors podem frenar qualsevol altra cosa que ens proposem. En les seves obres l'Antoni Alcàsser (Tirig, Castelló, 1963) ens proposa frenar el temps. Per fer-ho utilitza els records, que ens insinua en forma del registre recollit en cintes d'àudio o de vídeo, de màquines d'escriure i les antigues cintes Dymo d'etiquetar, recuperades de la part més *cool* de la nostra memòria sentimental. Sobre aquests materials, disposats en forma d'estrats, estampa figures amb mides pròximes a l'escala natural.

Des dels anys setanta el problema de la visibilitat de l'art, lligat al rebuig per l'estètica tradicional, ha deixat una gran confusió en l'art contemporani. Pocs són els creadors que, com l'Antoni Alcàsser, amb un llenguatge clar i depurat, han sabut unir en les seves obres un plantejament conceptual rigorós amb una realització plàsticament atractiva. Els precedents històrics de la seva obra els hem de buscar en el corrent minimalista que en els anys seixanta va impulsar Sol LeWitt, artista molt apreciat per Alcàsser. Trobarem fàcilment connexions amb l'obra de Joseph Kosuth, i amb el grup *Art & Language* creat a la Gran Bretanya l'any 1968. En el cas de l'Antoni Alcàsser ens trobaríem amb el que en paraules d'Henry James seria, si em permeteu citar el bonic títol d'una de les seves obres més conegudes: *The Turn of the Screw* (un altre pas de rosca).

A vegades l'art (particularment les arts plàstiques, la música i la poesia) ens permet entendre alguns dels principis que regeixen el funcionament íntim de la matèria, principis que després posa de manifest la ciència. A partir del model de doble hèlix de l'ADN proposat l'any 1953 per Watson i Crick, els biòlegs moleculars han establert els elements fonamentals per a la construcció de la vida, que es basa en la combinació de cinc compostos molt senzills, que disposats en llargues cadenes d'ADN constitueix el genoma dels éssers vius. La transcripció d'aquests cromosomes es tradueix en centenars de milers de pàgines on només podem llegir les infinites variacions d'aquests cinc compostos. Així, com ens diu Alcàsser en les seves obres, no som més que una combinació de lletres que escrites en una llengua secreta no som capaços d'entendre. Formem part d'una realitat de la qual només veiem la superfície, i que manté, en el seu interior, un codi misteriós regit per regles pròpies. Com l'univers que ens proposaven els germans Wachowski en la pel·lícula *The Matrix* (Warner Bros, 1999), on algunes persones tenen la capacitat de llegir i entendre el codi que generen les màquines per elaborar el món que els personatges de la pel·lícula perceben com a real. La nova visió de la realitat que ens proposen pensadors que intenten unificar teories provinents d'àmbits i disciplines tan distants com la tecnologia aplicada, la ciència bàsica o les relacions socials, entre els quals destaca Fritjof Capra, en obres com *The Turning Point*, (Bantam Books, 1982), que dibuixen un món on estructures complexes se sustenten en estructures de menor complexitat, de forma que apareixen en els elements superiors qualitats noves.

En aquest context, tot i les interessants iniciatives del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, que presentava l'any 2000 la mostra *Art i Temps*, o l'aportació del mateix any feta per l'Espai d'Art Contemporani de Castelló amb l'exposició *Moviment Aparent*, el paper que l'art contemporani juga en la creació i transformació de la realitat, ha estat, en part, insuficientment estudiat.

No sé què quedarà quan la ciència aconsegueixi frenar definitivament el temps, per ara, quan un cotxe o un camió frena en una carretera, el que queda, l'única cosa que posa de manifest la seva existència, són unes poques petjades fosques produïdes pels pneumàtics sobre el paviment. El que ens queda a la memòria quan veiem les obres de l'Antoni Alcàsser no és una resposta sinó una pregunta. Segurament la gran pregunta que mai gosem fer: què quedarà finalment de nosaltres? Probablement quedarà una melodia, unes línies escrites, una cançó, que farà que algú s'entristeixi, però la mateixa cançó farà que altres persones estiguin, un moment, alegres. Potser una bona peça de Prodigy, o Cold Play, i si sou nostàlgics, quelcom de Depeche Mode.